

Komunikat prasowy

Luksemburg, 1 marca 2023 r.

Kontrolerzy wzywają do dalszego uproszczenia skomplikowanego krajobrazu finansowego UE

- o *W ciągu ostatnich 15 lat zwiększyła się liczba instrumentów finansowych tworzonych poza budżetem UE. W konsekwencji krajobraz finansowy Unii stał się bardziej złożony.*
- o *W przypadku niektórych instrumentów pozabudżetowych odnotowano luki w zakresie kontroli wykonania zadań i nie zapewniono nadzoru ze strony Parlamentu Europejskiego.*

Fragmentaryczne, doraźne podejście do kształtowania krajobrazu finansowego UE, jakie przyjęto w ostatnich dekadach, doprowadziło do powstania nadmiernie złożonej mozaiki instrumentów. Taka sytuacja nie pozwala zapewnić pełnej rozliczalności publicznej – stwierdzono w nowym sprawozdaniu Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Centralnym elementem krajobrazu finansowego Unii pozostaje budżet UE, ale coraz więcej jest instrumentów tworzonych poza budżetem lub instrumentów hybrydowych. Liczba nowo utworzonych instrumentów tego typu wyraźnie wzrosła w ostatnich 15 latach. Kontrolerzy zalecają, by podjąć dalsze starania na rzecz ich konsolidacji.

– Obecny krajobraz finansowy UE został scharakteryzowany przez Parlament Europejski jako galaktyka funduszy i instrumentów powiązanych z budżetem UE – zwrócił uwagę François-Roger Cazala, członek Trybunału odpowiedzialny za tę kontrolę. – Choć te fundusze i instrumenty utworzono z uzasadnionych przyczyn, Trybunał uważa, że należy zmierzać do ich uproszczenia i zapewnienia większej rozliczalności. Jest to konieczne, by poprawić efektywność i przejrzystość.

Kontrolerzy ocenili, dlaczego zwiększyła się liczba zróżnicowanych instrumentów, które nie są w pełni włączone do budżetu UE, i stwierdzili, że w większości przypadków przyczyną ustanowienia poszczególnych instrumentów poza zakresem unijnego budżetu były uwarunkowania prawne, polityczne lub gospodarcze w momencie ich tworzenia. Przykładowo instrumenty oparte na zaciąganiu i udzielaniu pożyczek, które mają zapewnić pomoc finansową, musiały zostać opracowane poza zakresem budżetu UE, ponieważ w ramach budżetu nie można zaciągać pożyczek. Instrumenty te utworzono głównie w celu szybkiego zareagowania na kryzysy (np. wobec pilnej potrzeby zapewnienia finansowania Grecji i w odpowiedzi na kryzys zadłużeniowy w 2010 r.).

Choć wspomniane instrumenty powstawały z uzasadnionych przyczyn, w przypadku wielu z nich zabrakło odpowiednich wcześniejszych ocen: wybrana koncepcja (w tym pozabudżetowy charakter instrumentów) nie była poparta ocenami skutków lub podobnymi ocenami wstępnymi. Zdaniem kontrolerów ze względu na te braki nie sposób wykazać, że utworzenie instrumentu pozabudżetowego było lepszym rozwiązaniem niż wykorzystanie budżetu UE i że zaproponowany instrument był najefektywniejszym rozwiązaniem.

Niniejszy komunikat prasowy stanowi streszczenie sprawozdania specjalnego przyjętego przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Pełny tekst sprawozdania dostępny jest na stronie eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Ponadto między poszczególnymi instrumentami występują istotne różnice (choćby dotyczące mechanizmów zarządzania), co jeszcze bardziej zwiększa złożoność całego systemu. Takie zróżnicowanie najczęściej nie było uzasadnione, na przykład w przypadku podobnych instrumentów zaciągania i udzielania pożyczek. Instrumenty różnią się również pod względem źródeł finansowania i sposobu zabezpieczenia ewentualnych zobowiązań.

Kontrola publiczna pozwala zagwarantować, że instrumenty finansowe są legalne, uzasadnione i że zapewniono rozliczalność publiczną. Krajobraz finansowy UE nie jest jednak w pełni objęty taką kontrolą. Kontrolerzy Trybunału zalecają, by opracowywano i publikowano skonsolidowany i kompletny zestaw informacji na temat wszystkich instrumentów. Ich zdaniem wprowadzone w ostatnim czasie przez Komisję Europejską sprawozdanie z przejrzystości budżetowej jest krokiem w dobrą stronę, nie obejmuje ono jednak wszystkich instrumentów. Ponadto odnotowano braki w kontroli wykonania zadań w przypadku instrumentów nieobjętych uprawnieniami kontrolnymi Trybunału, a nadzór ze strony Parlamentu Europejskiego pozostaje niepełny. W rezultacie powstaje luka w kontroli publicznej, ponieważ charakter lub stopień tej kontroli – a tym samym rozliczalności – mogą być różne w zależności od rodzaju wykorzystywanego instrumentu finansowania.

Kontrolerzy odnotowują, że w ramach finansowych na lata 2021–2027 rozbudowano mechanizmy elastyczności w obrębie budżetu UE. Powinno to ułatwić wykorzystanie budżetu UE do radzenia sobie ze specyficznymi i nieprzewidywanymi potrzebami i zmniejszyć zapotrzebowanie na tworzenie odrębnych instrumentów. Odnotowano również postępy, jeśli chodzi o włączenie szeregu instrumentów do budżetu UE. Jednocześnie w odpowiedzi na kryzys związany z pandemią COVID-19 utworzono dwa nowe instrumenty (SURE i Next Generation EU), a możliwości wprowadzenia uproszczeń nie zostały jeszcze w pełni wykorzystane, zwłaszcza w przypadku instrumentów zapewniających pomoc finansową państwom członkowskim i niektórym państwom spoza UE. Kontrolerzy zalecają Komisji Europejskiej, by zaproponowała włączenie funduszu modernizacyjnego do budżetu UE oraz zintegrowała i skonsolidowała istniejące instrumenty pomocy finansowej.

Informacje ogólne

Zdecydowana większość środków budżetu UE jest wykorzystywana do finansowania programów wydatków, które są ujęte w planie budżetowym (w tzw. wieloletnich ramach finansowych, czyli WRF). Europejski Trybunał Obrachunkowy ma pełne uprawnienia do kontrolowania wszystkich elementów budżetu UE. Opublikowane dziś sprawozdanie dotyczy przede wszystkim instrumentów pozostających poza zakresem budżetu UE, w ramach których mogą być prowadzone nowe operacje w latach 2021–2027 lub które nadal generują znaczne aktywa bądź potencjalne zobowiązania dla UE lub państw członkowskich. Trybunał ma uprawnienia kontrolne w odniesieniu do wielu instrumentów przeanalizowanych w sprawozdaniu, ale nie wszystkich – EMS, EFSF, EBI, Europejski Instrument na rzecz Pokoju i fundusz modernizacyjny korzystają z usług prywatnego audytora zewnętrznego, przy czym w przypadku tych dwóch ostatnich nie opublikowano jeszcze sprawozdań z kontroli, ponieważ zostały one utworzone niedawno. W przypadku instrumentu pożyczkowego na rzecz Grecji z kolei uprawnienia kontrolne przyznano najwyższym organom kontroli państw członkowskich UE udzielających pożyczek. We wcześniejszych publikacjach, jak i w opublikowanym dziś sprawozdaniu Trybunał sugeruje, że należy ustanowić uprawnienia do przeprowadzania kontroli publicznej w odniesieniu do wszystkich rodzajów finansowania polityk UE, a Trybunał powinien zostać zaproszony do przeprowadzania kontroli wszystkich organów, które utworzono w drodze porozumień poza porządkiem prawnym Unii w celu realizacji polityk UE. Również Parlament Europejski wezwał do wyraźniejszego zaangażowania Trybunału w kontrolowanie tych instrumentów, natomiast Trybunał zaapelował o rozszerzenie nadzoru ze strony Parlamentu Europejskiego.

Sprawozdanie specjalne 05/2023 pt. „Krajobraz finansowy UE – mozaika instrumentów wymagająca dalszego uproszczenia i poprawy rozliczalności” jest dostępne na [stronie internetowej Trybunału](#).

Kontakt dla prasy

Biuro prasowe Trybunału – e-mail: press@eca.europa.eu

- Claudia Spiti – e-mail: claudia.spiti@eca.europa.eu – tel.: (+352) 691 553 547
- Damijan Fišer – e-mail: damijan.fiser@eca.europa.eu – tel.: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois – e-mail: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – tel.: (+352) 691 551 502